

KURATORIUM
OŚWIATY
W KRAKOWIE

Kod ucznia

Małopolski Konkurs Chemiczny dla Gimnazjalistów

Etap I (szkolny)

22 października 2013 roku

Wypełnia rejonowa komisja konkursowa

Zadanie	1.	2.	3.	4.	5.	Suma
	10	10	12	12	16	60
Liczba punktów						
Podpis oceniającego						
Liczba punktów po weryfikacji						
Podpis weryfikatora:						

Drogi Gimnazjalisto!

1. Przed Tobą zestaw pięciu zadań konkursowych.
2. **Na rozwiązanie zadań masz 120 minut.** Piętnaście minut przed upływem tego czasu zostaniesz o tym poinformowany przez członków Komisji Konkursowej.
3. Rozwiązania i odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu. Pracuj uważnie, używając jedynie pióra lub długopisu. Rozwiązania zadań i odpowiedzi napisane ołówkiem nie będą oceniane.
4. Pamiętaj, aby **nie używać korektora.**
5. Jedną kartkę z tych, które otrzymałeś, możesz poświęcić na brudnopis. **Zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.**
6. **Nie podpisuj kartek imieniem, ani nazwiskiem.**
7. Do obliczeń możesz wykorzystać kalkulator, który posiada cztery podstawowe działania matematyczne (dodawanie, odejmowanie, mnożenie, dzielenie) oraz pierwiastkowanie i obliczanie procentów. Nie możesz korzystać z kalkulatorów w telefonie komórkowym.
8. W trakcie konkursu możesz korzystać wyłącznie z materiałów dołączonych do zestawu zadań. Załączone materiały powinny zawierać:
  - układ okresowy pierwiastków
  - tablicę z wartościami elektrycznymi
  - tablicę rozpuszczalności soli i wodorotlenków w wodzie.
9. **Nie zapomnij o komentarzu, pełnych obliczeniach, sprawdzeniu i wpisaniu jednostek oraz napisaniu pełnych odpowiedzi słownych.**
10. Wyłącz telefon komórkowy, jeśli go posiadasz.
11. Staraj się, aby praca Twoja była czytelna.
12. Stwierdzenie niesamodzielności pracy lub przeszkadzanie innym, spowoduje wykluczenie Cię z udziału w konkursie.

Życzymy Ci powodzenia

Autorka zadań i organizatorzy konkursu

Zadanie 1. (10 pkt)

Uzupełnij informacje dotyczące powietrza. Wybrany do uzupełnienia tekst zaznacz kreśląc znak **x** w odpowiednim kółku.

Powietrze jest **A** / **B** . Składa się z **C** / **D**. Tlen jest substancją **E** / **F**, w powietrzu występuje głównie w postaci cząsteczek **G** / **H**. Gaz ten został odkryty przez **I** / **J**, a skroplony po raz pierwszy przez **I** / **J**. Ozon jest odmianą tlenu, warstwa tego gazu chroni Ziemię przed **K** / **L** . Azot występuje w powietrzu w postaci cząsteczek utworzonych przez atomy powiązane **ł** / **M** wiązaniem **N** / **P**. Azot jest pierwiastkiem niezbędnym do życia **R** / **S**.

Tekst do uzupełnienia informacji:

A – mieszaniną jednorodną

B - związkiem chemicznym

C – tylko z tlenu i azotu

D – różnych pierwiastków i związków chemicznych

E – prostą

F – złożoną

G – O₃

H – O₂

I – J. Priestley'a

J – K. Olszewskiego i Z. Wróblewskiego

K – efektem cieplarnianym

L – nadmiarem promieniowania uv

ł – podwójnym

M – potrójnym

N – kowalencyjnym

P – kowalencyjnym spolaryzowanym

R – tylko dla bakterii i roślin

S – wszystkich organizmów żywych

Zadanie 2. (10 pkt)

W podanych poniżej 10 testach wyboru może być jedna lub kilka odpowiedzi poprawnych. Wybierz **wszystkie odpowiedzi poprawne** i wpisz ich oznaczenia literowe do tabelki umieszczonej pod tekstem. Nie uzasadniaj swojego wyboru. Jeżeli wśród wybranych przez Ciebie odpowiedzi, będzie też odpowiedź niepoprawna, **spowoduje to utratę punktu**.

- Izotopy promieniotwórcze znalazły zastosowanie w:
  - diagnozowaniu i leczeniu niektórych chorób,
  - określaniu wieku minerałów i wykopalisk archeologicznych,
  - oznaczaniu cieków wodnych,
  - wykrywaniu wad materiałów konstrukcyjnych.
- Atom izotopu tlenu $^{18}_8\text{O}$ od jonu tlenu $^{16}_8\text{O}^{2-}$ różni się:
  - liczbą elektronów,
  - liczbą neutronów,
  - liczbą protonów,
  - masą atomową.
- Wiązanie jonowe występuje w :
  - tlenku magnezu,
  - tlenku węgla(II),
  - chlorku potasu,
  - tlenku siarki(IV).
- Wybierz te informacje, które odnoszą się do kwasu siarkowego(VI):
  - można go otrzymać tylko w reakcji SO_2 i H_2O ,
  - jest tak reaktywny, że roztwarza złoto,
  - jest substancją silnie higroskopijną,
  - podczas rozcieńczania stężonego kwasu wodą bardzo wzrasta temperatura roztworu.
- Wybierz te informacje, które odnoszą się do tlenku wapnia:
  - jest tlenkiem kwasowym, bo reaguje z kwasami,
  - produkt reakcji tlenku z wodą to zasada wapniowa,
  - roztwór wodny barwi oranż metylowy na kolor czerwony,
  - rozcieńczony roztwór wodny tlenku służy do wykrywania CO_2 .
- Do trzech probówek oznaczonych I, II, III wsypano niewielką ilość soli, a następnie wlano rozcieńczone roztwory kwasów: I – $\text{CaCO}_3 + \text{HCl}$, II – $\text{Na}_2\text{SO}_4 + \text{HNO}_3$, III – $\text{FeCl}_3 + \text{H}_3\text{PO}_4$.

W wyniku zachodzącej reakcji wydzielał się gaz w probówkach:

- tylko w I,
  - tylko w II,
  - w I i II
  - w I, II i III.
- Określ, która z podanych grup soli zawiera **wyłącznie** związki nierozpuszczalne w wodzie:
    - $\text{BaCl}_2, \text{BaSO}_4, \text{Ba}(\text{NO}_3)_2$
    - $\text{Al PO}_4, \text{PbSO}_4, \text{MgCl}_2,$
    - $\text{MgCO}_3, \text{CaSO}_4, \text{AgCl},$
    - $\text{KCl}, \text{CuSO}_4, \text{Fe}_2(\text{CO}_3)_3.$
  - Niezwykłe właściwości wody wynikają z tego, że jej cząsteczki:
    - mają budowę kątową,
    - są dipolami,
    - mają budowę liniową,

- D) są zbudowane z atomów połączonych wiązaniem kowalencyjnym.
9. Niewielką ilość pewnego niemetalu spalono w tlenie, a produkt reakcji rozpuszczono w wodzie. Do roztworu wrzucono grudkę metalu w wyniku czego wydzielił się wodór. W ten sposób można otrzymać roztwór:
- A) MgSO_4 ,   B) NaNO_3 ,   C) MgSO_3 ,   D) Na_3PO_4 .
10. W jednorodnym roztworze znajdują się tylko kationy metalu M^{3+} i aniony reszty kwasowej R^{2-} . Taki roztwór można było sporządzić przez rozpuszczenie w wodzie następujących soli:
- A) węglanu potasu i siarczanu(VI) chromu(III),
 B) azotanu(V) żelaza(III) i fosforanu(V) żelaza(III),
 C) węglanu glinu i siarczanu(VI) żelaza(III).
 D) siarczanu(VI) żelaza(III) i siarczanu(VI) glinu.

Test nr:	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Odpowiedzi:										

Zadanie 3. (12 pkt)

- A. W czterech naczyniach w przypadkowej kolejności znajdują się następujące substancje: H_2O , $NaCl$, Na , HCl . Na podstawie podanych poniżej informacji napisz, w których naczyniach umieszczono te substancje i zilustruj swoje przemyślenia odpowiednimi równaniami reakcji:
- a) w wyniku burzliwej reakcji substancji z naczynia **I** z substancją z naczynia **III** powstaje produkt, który barwi fenoloftaleinę na kolor malinowy,
  - b) w wyniku reakcji substancji z naczynia **III** z substancją z naczynia **IV** otrzymuje się zawartość naczynia **II**,
  - c) substancja z naczynia **IV** barwi oranż metylowy na kolor czerwony,
- B. Na podstawie tablicy rozpuszczalności wybierz dwa odczynniki, które pozwoliłyby Ci zidentyfikować jon Cl^- . Opisz jedno doświadczenie jakie w tym celu należałoby wykonać. Zapisz jakiej obserwacji się spodziewasz i napisz jonowe skrócone równanie reakcji.
- A. Zidentyfikowane substancje i równania reakcji:

Substancje: I.....II.....

III..... IV.....

a).....

b).....

c).....

B. Odczynniki: .....

Opis doświadczenia: .....

.....

.....

Obserwacja:.....

.....

Równanie reakcji: .....

Zadanie 4. (12 pkt.)

W szkolnym laboratorium chemicznym najczęściej pracujemy z rozcieńczonymi roztworami kwasów, zasad i soli. Roztwory stężone należy odpowiednio rozcieńczyć.

- A. Oblicz ile cm^3 kwasu solnego o stężeniu 25% oraz wody należy odmierzyć, aby przygotować 250 g roztworu o stężeniu 2%. Gęstość stężonego roztworu kwasu wynosi $d = 1,125\text{g}/\text{cm}^3$, a gęstość wody $d = 1\text{ g}/\text{cm}^3$.
- B. Aby rozcieńczyć 250 cm^3 25% roztworu NaOH o gęstości $d = 1,275\text{ g}/\text{cm}^3$ zmieszano go z 500 cm^3 roztworu o stężeniu 5% i gęstości $1\text{g}/\text{cm}^3$. Oblicz stężenie procentowe tak otrzymanego roztworu.
- A. Obliczenia:

Odp.: .....

.....

.....

B. Obliczenia:

Odp.: .....

.....

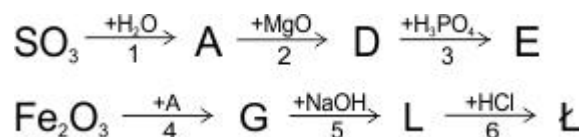
.....

Zadanie 5. (16 pkt)

Poniżej przedstawiono schematy reakcji, napisz ich równania. Reakcje oznaczone numerami 1 - 6 zapisz równaniami cząsteczkowymi, a równania oznaczone numerami 2 - 6 przedstaw dodatkowo równaniami jonowymi skróconymi. Wszystkie równania przedstaw w najprostszej postaci. W

kilku reakcjach występuje więcej niż jeden produkt, co nie jest zaznaczone na schemacie, ale należy uwzględnić w równaniach reakcji. Podaj nazwy systematyczne substancji oznaczonych symbolami literowymi D, E, G, L i ł czyli związków magnezu i żelaza.

Równania reakcji w zapisie cząsteczkowym:

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....

Jonowe skrócone równania reakcji:

2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....

Nazwy systematyczne związków chemicznych:

- D .....
- E .....
- G .....
- L .....
- ł .....

BRUDNOPIS